Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot - Tuottokatto

EU-asetuksen mukainen tuottokattosääntely jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa täytäntöönpanon osalta. Tuottokaton soveltamisalan ulkopuolelle voidaan jättää jäsenvaltion päätöksellä kansallisten erityispiirteiden huomioimiseksi alle yhden megawatin kokoiset tuotantoyksiköt, hybridilaitokset sekä tasesähkömarkkinat. Lisäksi EU-asetuksen 6 artiklan mukaista varsinaista tuottokattoa tiukemmat kansalliset kriisitoimet ovat mahdollisia sähkömarkkinoiden ylituoton keräämiseksi.

Suurin osa jäsenvaltioista panee tuottokaton täytäntöön jossain muodossa Viro ja Latvia ovat puolestaan ilmoittaneet, etteivät ne kerää tuottokaton mukaisia tuottoja. Ne laskevat kertyvän tuoton, mutta katsovat asetuksen 10 artiklan mahdollistavan sen, että varat käytetään yrityksissä uusiutuvien energiatuotantomuotojen investointeihin.

Alla on kuvattu yleisellä tasolla muiden jäsenvaltioiden suunnitelmia tuottokaton toteuttamiseksi ja/tai muita toimia sähköalan tuottojen leikkaamiseksi. Muiden jäsenvaltioiden suunnitelmista ei ole löydettävissä kattavaa virallistietoa. Alla oleva kuvaus perustuu suurilta osin julkisista lähteistä löytyneihin tietoihin, kuten erilaisiin uutiskirjeisiin, eri kaupallisten toimijoiden ja alan yritysten tiedotteisiin sekä toteutuksista kirjoitettuihin lehtiartikkeleihin.

Kootusti näyttää siltä, että tuottokattoa ollaan implementoimassa suurimmassa osassa jäsenvaltioissa jossakin muodossa mutta kansalliset ratkaisut vaihtelevat melko paljon. Osa jäsenvaltioista soveltaa asetuksen 180 euron/MWh rajaa, osa alempaa. Osalla raja on kiinteä ja osalla tuotantoteknologiakohtainen. Moni laittaa tuottokaton voimaan asetuksen aikajaksolle mutta monissa valtioissa suunnitellaan/toteutetaan toimenpidettä pidemmälle ajanjaksolle. Ja muutamissa valtioissa on päädytty melko erityyppiseen ratkaisuun kuin asetuksen tuottokatto. Lisäksi vertailussa on huomattava, että joissain maissa on lisäksi asetettu kattohintoja sähkön tukku –tai kuluttajamarkkinahinnoille, jolloin pelkästään vero- ja tuottokattomekanismien vertailu ei välttämättä anna täyttä kuvaa kokonaisuudesta, joilla sähköntuotannon tuloja on leikattu.

Maa	**Lyhyt kuvaus tuottokaton täytäntöönpanosta**
Tanska	Tanskan tuottokattomallissa on hyödynnetty laajasti kansallista liikkumavaraa. Tuottokatto koskee asetuksen mukaisia yli yhden megawatin tuotantolaitoksia, joiden 180 euroa megawattitunnilta ylittävästä tulosta leikataan ainoastaan 90 prosenttia. Lisäksi biomassaa ja öljyä polttoaineena käyttävälle sähköntuotannolle on asetettu dynaaminen muuttuviin kustannuksiin perustuva hintakatto. Ylituottoa tarkastellaan Tanskan mallissa kuukauden keskiarvona. Toimijat raportoivat itse ylituottonsa. Tuottokatto on asetettu EU-asetuksessa edellytetyksi ajanjaksoksi 1.12.2022–30.6.2023. Energiayhtiöitä on tiedotettu voimaan tulevasta tuottokattomallista 25.11.2022, joten malli on ollut toimijoiden tiedossa ennen sen voimaantuloa. Tuottokaton odotetaan kerryttävän 0-400 miljoonaa Tanskan kruunua eli enintään reilut 50 miljoonaa euroa.
Ruotsi	Ruotsin tuottokattomalli on valmistelussa ja sen on tarkoitus olla voimassa 1.3.–30.6.2023 perustuslakiin sisältyvän tiukan takautuvan verolainsäädännön kiellon takia. Toteutuksen ajanjakso ei vastaa EU-asetusta (1.12.2022-30.6.2023). Ruotsin mallissa on hyödynnetty pääosin samoja poikkeuksia kuin Tanskassa, mutta mallien välillä on joitakin eroja. Esimerkiksi Ruotsin mallin mukaan niiden tasesähkömarkkinat ovat hintakattosääntelyn ulkopuolella. Myös päivänsisäinen markkina on tosiasiallisesti poikkeuksen piirissä, sillä hintareferenssinä käytetään vuorokausimarkkinahintaa, jolla ylituotto määritetään. Ruotsissa säätökykyinen vesivoima ja chp-laitokset on jätetty tuottokaton ulkopuolelle. Ruotsissa

	hinta-alueilla 1 ja 2 ei arvioida sähkön hinnan juuri ylittävän 180 euroa maaliskuusta lähtien eli tuottokatto koskee käytännössä vain hinta-alueiden 3 ja 4 eli Etelä-Ruotsin tuottajia ja sielläkin niiden tuntien määrän jolloin sähkön hinta ylittää 180 €/MWh arvioidaan olevan vähäinen. Tuottokertymän arvioidaan jäävän enintään n. 150 miljoonaan kruunuun. Arvioi ei sisällä valtio-omisteisen Vattenfallin osuutta.
Norja	Norja ei ole suoraan tuottokattoa sääntelevän EU-asetuksen piirissä. Norjassa on päätetty sähköntuotannon lisäverosta EU-asetuksen tuottokattosääntelystä jonkin verran eroten. Veron piirissä olevilta sähköntuottajilta kerätään 70 øreä eli noin seitsemän senttiä kilowattitunnilta ylittävästä sähkönhinnasta veroa. Vero on voimassa 28.9.2022 alkaen. Aluksi vero koskee ainoastaan vesivoimaa, jonka nimellisteho on vähintään 10 megawattia. Vuoden 2023 alusta vero laajenee koskemaan yli yhden megawatin vesivoimalaitoksia sekä luvanvaraista tuulivoimatuotantoa. Tuulivoiman osalta soveltamisalaan kuuluvat maatuulivoimaveron verovelvolliset laitokset. Lähtökohtana on, että sähköntuotannon tulot lasketaan toteuman perusteella ja tarkastelujaksona on yksi tunti. Myös suojaukset ja pitkät sopimukset huomioidaan markkinatuloa määritettäessä.
Saksa	Saksan tuottokattomalli on yksi yksityiskohtaisimmista tuottokattosääntelyistä. Yhtenäisen tuottokaton sijaan tuottokattosääntely määrittää tuottokaton tuotantomuotokohtaisesti ottaen huomioon erot tuotantokustannuksista. Tuotantokustannusten päälle lisätään 30 eur/MWh varmuusmarginaali. Ylituotoista leikataan 90 prosenttia samalla tavoin kuin Tanskan ja Ruotsin malleissa. Saadut tuotot lasketaan olosuhteista riippuen joko spot-hinnan perusteella tai yrityksen saaminen markkinatulojen perusteella. Sähkönhinnan suojaustoimet huomioidaan Saksassa eri tavoin ennen ja jälkeen 1.11.2022. Tavoitteena on ollut välttää keinotekoiset suojaustoimet, joilla pyritään kiertämään hintakattoa. Saksan sääntely on voimassa 1.12.2022–30.6.2023 ja lainsäädännössä on mahdollisuus jatkaa tuottokaton soveltamista aina vuoden 2024 huhtikuun loppuu
Itävalta	Itävallan tuottokattomalli leikkaisi 90 % markkinatuloista, jotka ylittävät 140 euroa /MWh. Jos yritys näyttää, että tuottoja on käytetty vihreän siirtymän investointeihin, yläraja voidaan nostaa 180 euroon. Malli olisi voimassa joulukuusta 2022 vuoden 2023 loppuun.
Belgia	Belgian tuottokattomalli on voimassa 1.8.2022-30.6.2023. Tuottokatto on suurimmalle osalle tuotantomuodoista 130 euroa/MWh. Korkeampaa 180 euron tuottokattoa sovelletaan voimalaitoksiin, jotka polttavat biomassaa tai kunnallisjätettä.
Tsekki	Tuottokatto voimassa 1.12.2022 alkaen ja sovelletaan ainakin 31.12.2023 asti. Yläraja vaihtelee 70 €/ MWh (ydinvoima) ja 240 € /MWh (biomassa) välillä ja malli leikkaa 90 % tuottorajan ylittävistä tuotoista. Tuottoraja on 180 euroa/MWh vesivoimalle, tuulivoimalle ja aurinkovoimalle. Tuottokaton tuottoarvio vuodelta 2023 on yli 3 miljardia euroa. Tsekki on lisäksi ottanut käyttöön erillisen windfall-veron vuosille 2023-2025. Veropohja muistuttaa EU-asetuksen solidaarisuusmaksun mukaista veropohjaa eli se perustuu verovuoden voiton vertailuun vuosien 2018-2021 voittoon ja kohdistuu yli 20 % kasvaneisiin voittoihin. Windfall-veron soveltamisalaan kuuluu fossiilisten polttoaineiden alalla toimivien yritysten lisäksi sähköntuottajiin. Veron suuruus on 60 %.
Irlanti	Tuottokatto soveltuu kaikkiin muuhun kuin kaasupohjaiseen sähköntuotantoon ja on voimassa 1.12.2022-30.6.2023. Tuottoraja on 120 euroa/ MWh (tuuli ja aurinko) ja 180 €/MWh muille tuotantomuodoille.

Ranska	Ranskassa tuottokatto ehdotettu olevan voimassa 18 kk – 1.7.2022-31.12.2023. Tuottokatto vaihtelee teknologian mukaan (40- 175 euroa/ MWh) ja leikkaisi 90 % tuotoista. Ylituottoa tarkastellaan Ranskan mallissa erikseen kolmelta ajanjaksolta (1.7-30.11.2022, 1.12.2022-30.6.2023 ja 1.7.-31.12.2023), jos markkinatuotto vähennettynä teknologiakohtaisella rajalla on joltakin periodilta negatiivinen, 80 % tästä negatiivisesta marginaalista voidaan ottaa huomioon seuraavien periodien ylituottoa laskettaessa.
Kreikka	Kreikka sääti uuden väliaikaisen windfall veron 18.11.2022. Sen suuruus on 60 % ja sitä sovelletaan takautuvasti 8/2022 alkaen 7/2023 asti ja riippuu tuotantomuodoista (85 €/MWh tai korkeampi). Lisäksi sähköntuottajien voittoihin sovelletaan 90 %:n windfall veroa lokakuusta 2021 kesäkuuhun 2022.
Puola	Voimassa 1.12.2022-31.12.2023. Teknologiakohtaiset tuottorajat ja alemmalle tasolla kuin asetuksen mukainen 180 €/MWh.
Slovakia	Tuottokatto voimassa 1.12.2022 – 31.12.2024. Markkinahinnan yläraja vaihtelee teknologiakohtaisesti 50-250 euron /mhw välillä.
Slovenia	Implementoi tuottokaton pitkälti asetuksen mukaisena (180 €/mwh).
Espanja	Espanjassa hyväksytty vuosille 2023-2024 energiayhtiöiden windfall vero. Veron suuruus 1.2 % liikevaihdosta. Ei koske pieniä energiayhtiöitä.
Italia	Italiassa on hyväksytty tuottokaton lisäksi 50 %:n vero energiayhtiöiden vuoden 2022 tuloille, jotka ylittävät vähintään 10 %:lla vuosien 2018-2021 keskimääräisen tulon.
Kroatia	Kroatiassa tuottokattoa sovelletaan yli 180 euron/MHw tuloihin. Kroatiassa on lisäksi otettu käyttöön 33 %:n suuruinen ylimääräinen voittovero vuodelle 2022. Sitä sovelletaan kaikkiin yrityksiin, toimialasta riippumatta, jos yritys täyttää tietyt kokoedellytykset. Veroa sovelletaan yli 20 % kasvaneisiin voittoihin vertailuperiodi 2018-2021).
Liettua	Liettuassa tuottokatto 180 euroa/MWh.